

ANADOLU KÖYLERİNDE GENÇLER DERNEĞİ YAHUT AHİLİĞİN DEVAMI

M. Zeki ORAL

Vakıflar Umum Md. Arşiv ve
Neşriyat Müdürü

Burada Niğde'nin Dünderlı köyünde gördüğüm kuruluşu, özellikleri hakkında incelemeler yaptığım Gençler Derneğini esas olarak alıyorum.

Dünderlı köyü:

Dünderlı, Toroslarm bir kolu olan **Alıadağ'ın** Kaysieri'ye doğru uzanırken çevrelediği kıvrımın başladığı yerdedir. Dağın tam eteklerinde bir derenin yamaçlarına kurulmuş, 250 evli bir köydür. Niğde'nin doğu kuzeyinde ve 45 kilometre uzağındadır. Alıadağ bu köyden başlayarak kocaman bir istifam çevirir ki bu roavsin son noktası Erci, yes'tir. İçerisi ise Sultançayırı yahut Sultansızı denilen ve 5 X 4,5 kilometre eb'ardında çukur bir arazidir. Buradaki köylere Ova kövleri denilir. Dünderlı köylere çok yakındır. Köyün tam önünde, (Gökçakıl) arazisinde ve mevsime göre R-4 değirmen çevirecek kadar bol su veren bir göze (menba) vardır. İhtiyarların ihtiyatlıklarına göre bil civardadır. (Tırtık a. ireti) hunda. n bil k. a, asır evvel bu <W/cakıl'ın bıc:ınd: tonlanmı, ılar. kövU knr-mu:ı'lar. Kövdf., bug-fın ıvaktı:ı dnan ta'ihı p. m' ,ro', tnr. Yalmz knviln v,.-:ıkrnıı, ,,,ı, !ı .m' altı iliseci varmı<, l ki BizıaM icı olı'n/:ı, ıı hir bıkıc:ıtq. sıfa. <ılan kapı söveleri köyün mP-zarhğındadır.

Dünderlı köyünün merkezlerden uzakta kalmış, gelenek ve göreneklere bozulmuş olduğunu da anlatmış olmak için önce köyün coğrafi durumunu yazdık. Şimdi maksada geliyoruz.

Esikidenberi bildiğimize göre, köylerde bir İhtiyar Meclisi (İhtiyar Heyeti)

vardı. Başta Muhtar olmak üzere azalardan teşekkül ederdi. Bunlar köy halkı tarafından seçilirler. Köy işlerine bakanlardı. Vazife ve mesuliyetleri ile adetleri ne *olursa* ofsun köyünü mümessil olarak bulunan bu Heyetin tarihi de köyler kadar eskidir. Bunda ele alacağımız Gençler Derneğinin bu İhtiyar Heyeti He hiçbir ilgisi yoktur. Gençler Derneği köyde 12 - 20 yaşları arasındaki bekar gençlerden kurulmuştur. Bekar dul erkekler bile bunlara karışamazlar. Gençler Derneğinin kendisine göre teşkilatı, bayrağı, yasası, odası vardır. Gençler Derneği aralarında iyi huyluluğu, dürüstlüğü, civanmertliği He tanınmış ve sevilmiş üç genç bekarı açık oyla Yönetim Kurulu seçerler. Bunlara Yiğitbaşı, gönüllü başkanı, bayraktar derler (Resim: 1). (Bundan 28 sene evvel yani 1936 yılı baharında bu köy okulunu teftiş ettiğim zamanın, bu resimler alınmıştı. Resimde ortada örülen Yiğitbaşı, Durmuş oğlu Halil, sağda Gönüllü başkanı Kadir oğlu Mahmut, solda Bayraktar Dede oğlu Mustafa'dır).

Derneğin teşekkülü ve Yönetim Kurulu'nun seçilmesi:

Köyle 12 -15 yaşlarına gelmiş bekarlar, derneğe girmek istediğini Yiğit başına söyleyen her genç Derneğin üyesidir. Bu üyelik evleninceye kadar devam eder. Yiğitbaşı veya arkadaşlarının bir eksikliği görülürse Dernek toplantıya çağırılır. Şöyle ki: Dernek odasının damına Derneğin bayrağı çekilir. Baymı görenler, duyanlar odaya toplanırlar. Konuşmalar, münakaşalar başlar. Bu toplantı bazen

biriki akşam dev,ım eder. Nihayet eksiği yani Dernek yasasına uygunusuz hareketi görülen Yiğitbaşıya ve üyelerden birine: "Sizi başımızda görmek istemiyoruz !" derler. Heyetin toptan çekHmesine lüzum yoktur. Kabahati olan çıkarılır. Bu suretle çokluğun istemediği Yiğitbaşı veya arkadaşlarından birisi itirazsız çekilmeye mecburdur. Darılmak yoktur. Böylece vazifelerine son verilmiş olanların yerlerine açık oyla yenileri seçilir. S.çime karışabilmek veya seç.ilebilmek için Dernekte üye olmak, o köyden ve bekar olmak şarttır. Köyde bu tetkikleri yaparken Muhtarın baibası Kadir ağı:ı söze ,karıştı :

- Dedem köyde 20 yı.! bayra,ktarlık yapmış, onun için bize Bayraktar oğlu derfor, demişti. Bund.an anlaşılıyor ki ödevlerini eksiksiz yapanların yıllarca ayrı.lmadıkl:ırı gi!bi, birkaç ay içinde Yiğitbaşılıktan ve Yönetim Kurulu üyeliklerinden düşünler de vardır. Şu haMe seçim için bir müddet yoktur.

Yönetim Kurulunun vazife ve mesuliyetleri:

Yönetim Kurulu, yukarıda yazıldığı gibi Yiğit başı, Gönüller ağa.sı, Bayraktardan ibarettir.

1 - Yiğit başı: Yeni seçilen Yiğit başı arkadaşlarına genel ,bir ziyef et vermekle işe başlar. Artık gençler arasında sayılır, sözü dinlellir, her yerde başa geçer, her meselede son söz onundur. Köy gençlerinin doğru sözlü, doğru özılı olmalarını, iyi gezmelerini, eğlenmelerini, hırsızlık, arsızlık yapmamalarını gözetir. Herhanığı bir şekilde Dernek kaidelerinden ayrılmış, uygunsuzluğu görülmüş, bir genci (yolsuz çıkarmak) ve diğer arkadaşlarına danışarak ona ceza kesmek, y:aptığı kalbaha.ta göre bir ziyafet çektirmek veya tenbih ve tavsiyelerde bulunmak Yiğit; başının hakkıdır. Bununla beraber aşağıda görürreceği gibi, köy düğünlerinde, bayram eğ.Jencele rinde Yiğit başının başka vazif.eleri de vardır.

2 - Gönüller ağası:

Gönüller ağası, diğer köylerden gelen gençlerin,, düğüncü misafirlerin yatacakları odaları gö.sterme, onlara (hoş geldi - niz !) diyerek gönilllerini almak, yemek ve kahvelerini ikram etmek, istirahatlerini özetmeikle müke.Lleftir.

3 ı. Ba,yrakt,a,r:

Bayraktar, Derneğin bayv.ağını muhafaza eder. Derneğin veya Yiğit başının dediği yere, düğün evinin damına bayrağı çeker.

Yönetim Kurulunun en önemli işleri düğünlerde ve bayramlardadır. Köyde düğüne başlaurken düğün sahibi önce Yiğit başıya gider. **Yiğit;** başı Derneği toplar, Bayraktar bayrağı alır, düğün evinin üstüne gelirler. Orada dualar okunur, iyi dilekler dilenir. Damın üstüne bayrak dtkilir. Düğün başlar. Bayrak, düğün süresince oracfo. kalır. Perşembe günü geild:n .a,lmaya gidildiğinde bayrak da beraber getirilir. Kız evinin üstüne dikilir. Orada hayra;ğı saklamak Bayraktann övedidir. Eğer Bayraktar gafil dav:rianırsa kız tarafınno.n gençleri bayrağı kaçırlırlar ki, Bayraktar bu gafletinden dolayı Yiğit başının tayin edeceği bir ceza ile cezalandırılır.

Düğün içinde, bayramlarda cirit oyunlarında Yiğit başı, Gönüller ağası durmadan köy gençlerini ue köye gelmiş konukların idareye, ağırlamaya çalışırlar. Güveyi geroeğe girmeden evvel Yiğit başının yanına gelir ondan izin alır. Çünkü gençliğinin en heyecanlı günlerini beraber geçirdiği Dernek arkadaşlarından artık ayrılmak üzeredir. Orada bulunan Dernek arkadaşlarına veda eder. Derneğe de kurbanlık bir kuzu veya bir koyun armağan eyler.

Güveyi gerdeğe gireceği gün akşam üstü yık.anmak için törenle soyunurken mendilini, bıçağını veya başka bir eşyasını orada bulunan evlilenden birisi saklamaya çalışır. Eğer sa hıyanan eşya o ,anda bulunmazsa bunu Yiğit b.aş). ödemeye mecbur:dur.

Derneğin gelir ve giderleri:

Köylülerin anlattıklarına göre, Derneğin senelik bir bütçesi yoktur. Fakat düğün sahibinden, güvey'den ve cezıa kesilmiş gençlerden aldıkları parıarlar kuzu ve Jroyunlar Derneğin gelirleri demelctir. Yiğit başı başka köyden gelen gelin alıaymın önüne çıkar ve:

- Yol kalısın, erkan kalmasın! der. Baş ister ve alır. Derneğin gelirleri Yiğit başı ile Bayrakıtarda toplanır, bununla zaman zaman arkadaşlarına ziyafetler çekerler, fakirlerine yardım yaparlar.

Derneğin Bayrağı:

Dernek bayrağı beyaz bir uçurluğa eklenen yeşil, beyaz, kırmızı renklerden yapılmış üç kana,ttır. Hilal zemine uyan ve bayraktaki diğer renklerde dir. Yıldızlar çok .köşelidir (resim: 2, 3).

Derneğin Odası:

Köyde bir oda, gençlerin toplanmasına tahsis olunur. Gençler nöbetle odayı temizlerler, ocağını, ışığını yakarlar. Köyde bulunan meyvelerden getirirler yahut çay yaparlar. Bayrak orada saklanır. Bir de kanun dedikleri değenek asıdır. Bu değenek yasaya uygunsuz hareket edenler için göz dağıdır. Gençler bu odada serbestçe konuşurlar. Türküler söylerler. MH!i oyunları oynarlar, hikayeler, masallar, bilmeçeler anlatırlar.

Derneğin gayesi:

1 - Yukarıda türlü vesilelerle yazıldığı gibi, Gençler Derneği köy gençlerinin kendi aralarında ve bir arkadaşlık ahengi içinde yetişmelerini sağlamaktır.

2 - Yaşlılar arasında şahsiyetsiz kalmaktan kurutulmak, arkadaşları ile konuşmak, münakaşa etmek, fikirlerini serbestçe söylemek itiyadını kazandırmaktır.

3 - Aralarında kavga, döğüş çıkmasına dikkat etmek, hırsızlık, arsızlık, ahlaksızlıkiara mani olurumaktır.

4 - Milli türküler, eğlencelerle neşeli vakitler geçirmek, dolayısıyla milli sporlarla sıhhatli olmaktadır.

Dernek yasası köyde öylesine yerleşmiştir ki, herhangi bir cezalı gencin ödeyemediği para, kuzu ve koyunu -o zamanlar icabında tahsildarı, jandıarmayı bile atlatmaya çalışanı- babası itirazsız feda etmekten çekinmez.

Derneğin Anadoluda yayıldığı coğrafi sınırları:

Vaktiyle 12 sene Amadolu'da ilköğretim müfettişi olarak gezdim. Sonra muhtelif zamanlarda tarihi araştırmalar, Türk eserlerinin teacili için vıfeli olarak seyahatlara çıktım. Dünderlı köyünde tesbit ettiğim bu Derneğin izlerini başka yerlerde de araştırdım. Vardığım netice şudur ki: Gençler Derneği Anadolu'da yaygın bir halde imiş. Bir kısım eski Türk köylerinde unutulmuş, yalnız ihtiyarların hatırlarında kalmış, bazı köylerde yalnız düğünlerde harekete geçen bir varlık halinde dir. Bazı yerlerde ise yalnız bayraktarın adı yaşama:ktadır. Bununla beraber, bütün anı:ı.sile -fakat az çok farklarıyla- yaşayan yerler de v:adır (1) ..

Gençler Derneğinin içtimai tarihimizdeki mevki ve ahilikle münasebeti:

Gençler Derneğinin köyde gençlerin ayrıca bir odada oturmalarını, yaşlarının icabettirdiği konulan serbestçe konuşmaları ,gibi ihtiyaçlardan doğmuş bir teşekül olarak ele almak meseleyi biraz dar zaviyeden görmek demektir. Dünderlı köyünde 300 senedenberi devam ettiği tevatüren bilinen Gençler Derneğinin daha eski zamanlara getirmek icabeder. Tarih kitaplarında bu gençlik teşkilatından bahseden bir bölüm göremedim. Fakat içtimai tarihimizde büyük bir önemi ohm (ahilik) ile birçok bakımlardan benzerlik hatta ayniyet ifa.de eder. Şöyile ki: Konya'daki Ahi baıba ev:atlanmn ellerinde bulunan icazetnamelerde -ki bu teşkilatın tarihcesi, erkanı ve nizamlarını ihtiva eden bir rehber mahiyetindedir- hariçten, başka vilayetlerde deıbbıağlı alıkadar eden (ham de-

(1) Köyümde Delikanlılar Derneği: İsmail Tıknaç Köy Enstitüleri dergisi sayı 1, sahife 57,

ri, mazı, palamut, yaprak her neki ahi baba, kethüda ve yiğit başı ve tekkeşin yetlerine teslim oluna. Sonra yiğit haşır cümle üstadları davet edip badehu herkes hizmetine gide anlar gittikten sonra ahi baba yiğit başı ve tekkeşin pazar edip aıkçesininverdikten sonra taksim olunma.) dedikten sonra haarlat taksimimde (1 - Ahi **ba.ba**, 3 hisse. 2 - Kethüda, 2 hisse. 3 - Yiğit başı 2 hisse. 4 - 30 y.ıHık üstadlar, ikişer hisse. 5 - 20 yfük üstadlar, birer buçuk hisse. 6 - 10 yıllık üstadlar, ruhu hisse alırlar) denilmektedir. Diğer esnafın da birer ahi ba-bası ve yiğit başları olduğu merhum üstad M. Cevdet'in tetkiklerinden anlaşılmaktadır (2). Tosya'daki esnafın da yiğit başları vardır. Mahfil üstadları tarafından,ın yaşlı, tecrübeli, bilgili bir zat yiğit başı seçilirdi. Esnafı yiğit başı temsil ederdi. İşçi başısı yardımcısı davetçisi icra organıLa,rı idi. Birer yıl için seçilirlerdi. Amma her yıl aynı zatın seçilmesi de mümkündü. Bu yiğit başı seçimlerinin Kırşehir'de Ahi evran Şeyhi tarafından tasdik edildiği anlaşılmaktadır. 1283. H. tarihli beratta .ahı baba, kethüda ve yiğit başlılar, usta ve halifeliklerin icazet ve inabeti Kırşehir'de Ahi evran zaviyesi Şeyhleri tarafından tayin olunurdu (4).

İbni Batuta (Ahiye-i feteyen = genç kardeşler) bölümünde ahiler hakkında malumat verirken (Ahiler bilad-ı Rumda, Anadolu'da) sakin Türkmen akvamın her vilayet, kasaba ve köyünde mevcuttur. Bunlar etrafına yardımlar yaparlar, kardeşlikler gösterirler. Yedirirler, içirirler. İhtiyaçlarını temine çalışırlar. Eşkiya ve azgınları bertaraf ederler. Zulüm ve zahmet edenleri ifna eylerler. Bunların dün -

(2) Zeylün ala fasl-ı el-ahiyet il-feteyan -it-Türkiye M. Cevdet Kurtuluş Matbaası, İstanbul, 1932, sayfa 133 (Ahi baba el-bezzazın ahi baba el-debbagin gibi...).

(3) Hüseyin Sıtkı Göker Vakıflar Dergisi sayı 3, sahife 252.

(4) Profesör Dr. F. Taeschner, Vakıflar Dergisi, sayı 3, sahife 93 - 94.

yada misli yoktur. Oraca ahi (5) gayri müteahhiil mücerret yani bekar gençlerden ehli samaat vesairenin toplanarak kendlerine reis seçtikleri ardamaya denir. Bu cemiyete (fütüvvet) (6) tes. III[ye olunur. Reis bir zaviye yaptırır. Halıdır ve başka eşya ile döşer. Kandillerle ıştır. Arkadaşları gündüz kazandıklarından ---bir kısmım- ikindiden sonra rei'S'e götürürler. Bununla meyve, yemek ve zaviyede sarfolunan diğer şeyleri satın alırlar. O gün beldeye bir misafir gelirse zaviyelerine misafir ederler. Bu alınan şeylerle ona ziyafet çekerler. O kimse ,avdetine kadar onların misafiri olur. Bir kimse ,gelmediği vakit toplanıp yemek yerler. Türkü söylerler. Oyunları oynarlar. Bunlara Feteyan (7), reislerine de yukarıda söylendiği gibi ahi derler. Dünyada onlardan ziyade güzel iş, güzel huy sahibi görmedim.) demıştır. İbni Batuta ahilerin zaviyelerini, adetlerini, kıya-

(5) **Eh**; arapça, isim **kardeş, birader, dost** demektir. **Cem'i ihvan, ihvet kardeşler dostlarıdır.** Ahi kardeşe **mensup demektir.** **Mütekellim** zamiri olarak **kardeşim manasına gelir.** İbni Batutada bu manada **izah** etmiştir. **Zeylün ali fasl-ı el-ahiyet il-feteyan-it Türkiye.** Sahife 126 ve Hüseyin Kazım Kadri Türk Ligtatı cilt 1, sahife 203, 206. Mamafih ahi, aki kelimesinin cömert manasına olarak Türkçe asıldan olduğunu yazanlar da vardır. Hasan Fehmi Huğral halk bilgisi mecmuası 1928 Cevat Hakkı Tarım Kırşehir tarihi, sahife 126.

(6) Fütüvvet şeref-i nefis, İzzet, kerem, cömertlik, mertlik, yiğitlik, gençlik, delikanlılık manalarına gelir.

(7) Feteyan; arapça feta (Hüseyin Kızım Kadri Türk liltatında böyle harekelemiştir.. Cilt 3, sahife 6n) kelimesinin cemidir. Feta, **genç, delikanlı, feteyan gençler, delikanlılar demektir.** Bu kelime muhtelif istikaklarıyla Kuran-ı Kerim'de 10 yerde geçer. Genç, gençler, bazen **köle** manasına alınmıştır. Yahya Hilmi Misbah üti-hvan li-taharriyat il-kur'an, İstanbul Matmut Bey Mat:baası, 1322, sahife 205. Bu fütüvvet mensuplarını farsçada civanmert, kahraman, baha -dır, dilir, pehlivan, tehmeten, şahbaz, cengaver, sipahi, sivari, mert, Türkcede ise genç, delikanlı, efe, dadaş, kabadayı, yiğit, babayiğit, batur, alp, levent, toy, binici, atıcı, akıncı derler. **Zeylün ali fasl-ı el-ahiyet-il feteyan-it Türkiye** sahife n.

fetlerini de yazar, niha,yet (Bi'Z meclisle - rine girince birçok yemekler ve meyveler, **tatlılar getirdiler.** Sonra türkü söy<ledi.er vie oyunlar oynadı lar. Bunların hali alaka - **mızı** çekti. Hele cömertliklerine hayran ol- **mamak** elden gelmez. Gfcenin sonunda kendHerini zaviyede bırakarak döndük.) diyerek takdirlerini ifade etmekten kendi - ni ahrnaz (8). İbni Batuta'd,a ahiliğin Bati- ni mezhebi yahut diğer İslami farikatlar2. münasibetine dair bir kayıt yoktur. Bu noktaya aşağıda tekr.a,r temas edeceğin. lcazetnamelerde ahilik teşkilatında yiğit başıLlr olduğunu gördük. İbni Batuta'ya göre bu teşkilat Anadolu'nun her vilayet, kasaba ve köylerinde mevcuttur.

Şu mukayese açıkca gösteriyor ki, köylerimizdeki Gençler Derneği ile ahilik arasımda birçok benzerlikler vardır. Bina- enaleyh gençler teşkilatını köylerde ahili - ğin devam eden bir şekli olarak kabul et - mek mümkündür.

Bazı bilginlerin yazdığı gibi, ahili- ği, hele bizim gençler teşkilatını batiniye mezhebinin bir devamı yahut diğer islami tar]katlardan doğmuş bir akide, bir teşek- kül olarak ele almaktan ziyade, İbni Batu- ta'nın yazdığı köylerimizde bugün yaşayan şekli gibi kendi milli hüviyet ve esaleti içinde çok eski bir gelenek olarak kabul et- mek daha doğrudur. Çünkü fütüvvet ve uhuvvet kelimeleriyle ifade, ahlak, seha, kerem rnefhumlariyle izah edilen bu anla- yışın esaslarını islamiyetten evvele çıkar - mak mümkündür. Türk hakanlanmın ka - rakururnda dilktikleri Orhon abidedelerin- de hunun misallerini fütüvvetin ruhunu

(8) İbni Batuta seyahatnamesi Mehmet Şe- rif tercümesi. İstanbul Matbaai Amire, 1335, sahife 312 - 314. Memleketimiz İbni Batutanın çok hoşuna gitmiştir. (Bilad-i Rum adıyla anılan işbu ikli'm dünyanın dört bucağında en güzel yer- dir. Cenab-ı Hak başka yerlere parça parça ih- san ettiği güzellikleri Anadolu'da cem etmiştir. Ahalisinin yüzleri çok güzel, elbiseleri çok tem- iz, yemekleri nefistir. Bunlar Allahın mahluk- larının en şefkatlis:dir. Aynı eser sahife 310.

bulmak mümkün (9) olduğu gibi, Dede Korkut hikayelerinde Türk kahramanlıkları ve fütüvvetinin birçok ve şahane ör .: nekleri vardır (10). Firdevsi'nin şerhna- mesinde Türk, İra,n askerlerinin şecaat ve kahramanlıkları hald{mdaki meniki,beler- de (11) nihıye-t Roma İmparatorlarından Augustus'ın y:..:ı,ptığı icraat ve fukaraya dağıttığı milyonlarca ihsanlılar ve başka iyi- lik'ler fütüvvetten başka bir şey değil - dir (12).

(9) (Ölecek milleti **yeniden** islah **ettim.** Çıplak milleti esvablı, fak'r milleti zengin ettim. Az kavmi çok ettim. Muti' ahaliyi hanhğımda nek ala ettim, dört cihetteki milletleri hep sulh rerver ettim. Düşmansız bir hanım) Necip Asım Orhon Abideleri. Matbaa-i İstanbul sahife 116.

(10) Bu kitanta Türk han vebeylerin'n ver- dikleri toylar şöyle anlatılır: (Dirsi han dışı ehlinin sözüyle ulu toy eyledi. Hacet diledi. At- tan aygır, deveden boğra, koyundan koç kırdırdı. tç ve dış oğuz beylerini üstünü yığınak etti. Aç görse doyurdu, çıplak görse donattı, borçluyu borcundan kurtardı. Tepe gibi et yıgıdı, göl gibi kımız sardırdı.) Büyük bir meydana bunlar yen'ilir, içilir, ka,p kaşık ve kazanlar da davetli- lere hediye olunurdu. Ziya Gökalp, Türk **Mede- niyeti Tarihi**, sahife 236- 247 ve Dede Korkut kita,bı, Dirse hinoğlu Boğaçhan hikayesi. Dr. Muharrem Ergin T. D. K. Neşriyatı 1958.

Bir de Selçuknamelerde (Han-ı yağma) denilen yağma toyu vardır ki Dede Korkut kita- bındaki hikayelerde bunun da tafsilatı vardır. Yağma toyunda yemekler yenild'kten sonra hln, Hakan eşini alır çadırından yahut sarayından dışarı çıkar, saraydaki eşya ve hazineleri tama- men boy halkına ihsan eylerdi.

(n) Şark İslam Klbikleri şeyhn'ime, cilt 1 - 3,

(12) (Son derece büyük bir **yiyecek** kıtlığıın- da zahire tedariki ödevini üzerime almaktan **çer- kinmedim.** Bunu o kadar başarı ile idare .. **ettim** ki birkaç gün içinde harcadığım para ile bütün milleti korkudan ve maruz kaldığı felaketten kurtardım.)Ankara Anıtı, çeviren: Hamit Dereli, sahife 102.

Ve (Babamın vasiyeti üzerine Roma **Pleb'**- lerinden (fukara halkından) her ferde 300 **Sese- tert** (Roma Cumhuriyeti zamanında geçen **ve di- narın 1/4 kıymetinde gümüş para) öded'm.** **Be- şinci Konsüllüğümde harp ganimetinden her şahsa dörtyüz Sestert verdim.** Onuncu konsüllü- ğümde kendi mirasından her şahsa dörtyüz Sestert tutarında bir ihsan vardım. (Bu **ihsanlar**

Bunlarla beraber, ahilik ve fütüvvet, cömertlik kardeşlik f u.lmra sevenUk sözünün kısası insanlık bakımından pek çok yüksek ahlak ve içtimai esasların ihtiva ettiği için islam *dinine* pek uygun düşmüş islami esaslarla birleştirilmiş islami tari - katlar da ahiliği kendi bünyelerinde şekillendirilerek devam ettirmişlerdir. Hazreti Muhammed sülalesine mensup zevat kendilerini bir nevi yiğitlik payesi kazanmış olan fütüvvetin ha.kiki mümessleri sayar**lardı. Abbasi** halifelerinden En'nasır **etraindakilere** fütüvvet şalvarı giydiren, **fütüvvet** kadehinden içirirdi. En'nasır'dan **sonra** Hazreti Ali evladını.ın bazıları fütüvvet payesini vermek seahiyetini haiz olmuşlardı (13).

ıBüyük İslam mutesavvüfleri eserlerinde fütüvvetten bahsetmişlerdir. İmam-ı Gazali fütüvveti mekarımı ahlak (yüksek ve güzel huylar) diye mütalaa eder (14).

Fütüvveti islami esaslar ve İslam tasavvufu çerçevesinde en mükemmel izah eden Şeyh-i ek.berdir (15). Ona göre (bütün eşya ve mahlukat Cenabı Allahın zat, E,s:ma ve sıfat tecelliyatının mazharıdır. Cenabı Hak Rezzak, sahi, Kerim gibi güzel isimleri icabı mü'min ve müşrik bütün insanlara ve başka mahlukatına rızık ve keremini ibzal buyurur. Bu ilahi esma ve sıfatlar kullırmı da tecelli eder. Binaenaleyh

t. Ö 24, 44 senelerinde olmuştur.) Onbirinci konsullüğümde kendi paramla satın aldığım zahirenden u defa özel buğday dağıtımını yaptım. Tribunluk yetkimi aldığımın 12 nci senesi 3 üncü **defa** her şahsa dörtyüzer Sestert verdim. Bu bağışlarım hiçbir zaman ikiyüzellibin kişiden az kimseye nas:p olmadı. Tribünluk yetkimin Onsekizinci yılında ve inikinci konsullüğümde şehir ple-blerinden üçyüz yirmi bin kişiden her birine almış dinarlık bir meblağ verdim..." Aynı zamanda Roma Şövalyelerinin hepsi oğullarıma **gümüş kalkanlar, mızraklar hediye ettiler. Onları Principes luventutis (gençliğin önderleri) yani bir nevi yiğit başlıklar olarak selamladılar. Aynı eser, sahife 109 - uo.**

(13) **İslam Ansiklopedisi cilt 4, sahife 700-701.**

(14) **Abya'ül'ulüm, cilt 3. sahife 213 Kahire, 1282.**

cins ve mezhep farkı gözetmeden bütün insanlara ve diğer mahlukatıta şefkat, mürvet gösteren insanlar fütüvvet ehlidir. Fütüvvet ilim ve irfanla ka,imdir. Fütüvvet ..her mevcuda kaderince muamele yaparalk mah-10.katba halığın rızasını gözetmektir. İnsan rütbe ve yaşta veya her ikisinden kendisinden daha büyük veya küçük yahut kendisine emsal olanlarla bir arada düşüp kalkması lazımdı,r. İşte bu içtimai münasebet esnasında bilgi ve yaşca büyüğünü tevkir ve tazim eylemek ilim mertebe ve yaşta kendisinden küçüğe merhamet etmek bu derecelerde emsali olursa kendinden üstün tutmak fütüvvet icabıdır. Fütüvvet sahibi borçlu ise öder, alacaklı ise helal eder. Onun **için hiç** düşmanı olmaz. Binaenaleyh fütüvvet sahibi düşmanı olmıyan kimse - dir. Yine fütüvvet sahibi o damdır ki, kendisinden abes ve batıl bir hareket sadır olmaz. Çünkü hakkın (biz sema ve arzı ve aralarında.kileri batıl ve abes y.aratmadık.) ayetini düşünür. İnsanın ve mahlukatta abes bir şey görmez. Kendisine batıl görünen eşya ve m.:ihukattın sınırlarını Allah bilir diyerek edepten dışarı çıkmaz. Bu hal fütüvvet sahibi olan fetalar içindir. Fetalar nefislerine hakim oldukları için kul suretinde Sultanlar gibidirler. Nefisleri fütüvvet ehline hakim olamaz, medih ve sena ve şükür edinmeyi istemezler. Fütüvvet insanın hakkın rızası veçhile elinden geleni halka ibzal etmesidir."

,Söz buraya gelmişken istidat olarak şu makalenin yazılması sebebinde de buraya açıklamak ve şu samimi temennilerimi ilave etmek istedim. Bir zamanlar teftiş ettiğim mekteplerde talebe olan bir genç okumuş muallim ve müfettiş olmuş, yanıma geldi. Görüşürken köy gençleri arasında tatbika çalışılan (4. K) ruah parolı., gaye, andını anlattı. "Gençlerimizi böyle temiz duygularla yetiştirmek hakikaten yerinde bir teşebbüs, güzel bir hareket... fakat bunu milili bir esasa bağlamak suretiyle gençlerin ve baha.J.arının aış,kınlıklarından istifade ederek benimsetmek daha kolay, daha isabetli olurdu, dedim. Misal olarak bu

gençler derneğini anlattını. 38 senelik tecrübenin verdiği kanaatla söylüyorum ki, milli eğitim ve eğitimde Heri memleket -lerin eğitim ve öğretimlerini, halk terbiyesind-eki prensip ve metodların bazı küçük tadillerle yahut -eskiden olduğu gibi- okul kitaplarını aynen tercüme edecek kadar ileri giderek, memleketimiz<le tatbika çalışacağımız yerde milili terbiyemizi, mil'li geleneke ve göreneklerimiz, sanat ve medeniyetimizi esas tutarak ileri memleket -lerdeki eğitim ve öğretim sistemlerinde gördüğümüz yenilikleri yüce dağlarda.n toplanıp gelen menba sulıa,rının Türk tarzı bir çeşmeden, bir sebilden akıtıldığı gibi, mHli varlık ve benliklerimizde eriterek içitimai, iktisadi bünyemize tatbik etsieik diaha çok ve çobuk muvaffak olacağız. Çünkü Hazreti Mevlana mesnev-i şerifinde:

...-_,Ç: v> ...•T "a,, -0:11j
 ...-1,ıi 0_,>.)1 ...- J' ,S'
 ,j_)> ...-i.< .)f . o, } ,:i ..... ,_
 .. .),, .lJ'_ , ...-J"(1.1_)

"Ta'klit, cümle iyiliklerin afo,tidir. **Za-**rarınadır. Eğer dağ ,gibi kavi de olsa taklit olduğu için saman olur. Agah oıl! Mukallidin sözüne mağrur olma, inanma, yükü öküz çefoer, araba ba,ğırır, türkü söyler" (16) buyurmuşlardır.

(15) Şeyhiekerber Muhyittin **Arabi Elhatemi** Ettahi. Fütühati Mekkiye 101. sahife **241-244**. Dar'ül'kütüp'ül'arabiyet'ül Kübra. Mısır İslim Ansiklopedisinde fütüvvet kelimesini yazan zat bu kitabı görmemiştir.

(16) Mesnevi-i Şehif, Ankaravi şerhi cilt 2, sahife 44.

